

E habrá cronopios no Val Miñor? - A viaxe de Julio Cortázar ao Val Miñor

Escrito por David Reiner | Iago Martínez
Xoves, 28 Agosto 2014 02:56

N

o centenario do nacemento de Julio Cortázar lembramos a viaxe que o escritor arxentino e Aurora Bernárdez, a súa dona, fixeron á comarca do Val Miñor, nas Rías Baixas, a finais dos cincuenta.

En 1957 un matrimonio de turistas arxentinos que traballan en París baixa do tranvía Vigo-Baiona nun pequeno apeadoiro ao pé dun longo areal. O nome da parada coincide co que

tiña daquela a praia, aínda virxe, de Lourido, e ha ficar gravado na memoria da parella. Ela, Aurora Bernárdez, de 37 anos, filla de galegos emigrados a Bos Aires e á súa vez emigrada a París, amosáballe a súa terra a el, un tradutor arxentino de ascendentes vascos. Daquelas vacacións na praia o marido deixaría constancia en varias cartas que enviaba aos seus amigos e en fotos que testemuñaban os paseos da parella polo Val Miñor. No reverso desas imaxes quedaron prendidos algúns textos breves, comentarios domésticos que 50 anos logo daquela viaxe non deberan ter máis valor que o sentimental. Foran escritos por alguén que, malia aos seus 43 anos, non conseguira aínda consolidar unha carreira literaria composta por tres ou catro libros, o máis coñecido escrito e editado dez anos atrás co título de *Bestiario*

Ninguén coñecía a aquel escritor futuro nas aldeas de pescadores e labregos estradas a carón da praia que formaban Nigrán. Pero ao final da súa vida, en 1984, o autor daquelas liñas na volta das fotos do seu descanso estival deixaría escritas 40 obras, e o seu apelido, unido a títulos como *Rayuela*, para cuxa aparición faltaban aínda seis anos —¿levaríaa xa no maxín?—, converteríase co tempo nun icono da literatura universal. O seu sonoro nome arxentino era Julio Florencio Cortázar e esta é a crónica das súas vacacións no Val Miñor hai cinco décadas.

Un ‘dous cabalos’

Cortázar coñecera Galicia un ano antes da súa chegada ao Val Miñor, en 1956, xa da man de Aurora. Gustáralle até o punto de prometerse, se algunha vez chegaba a ter un *deux chevaux*, “llevarla a Aurora a Galicia, instalar cuarteles de primavera en Redondela” e dedicarse “a los paseos, a la pesca, y a herborizar como Rousseau”. Regresarían, en efecto, un ano despois, pero non por estrada, nun *dous cabalos*

, senón sobre vías e a unha praia algo máis ao sur de Redondela, máis aló de Vigo, en Nigrán. E as iniciais dúas semanas de descanso que se regalaran para este 1957 viraran tres. O seu “cuartel” era agora un hotel nun longo areal. Cortázar, o tradutor, escribiriálle o 6 de xullo á súa amiga lingüista e ensaísta arxentina Ana María Barrenechea: “Desde el 1º de Julio estamos en Galicia, que conocimos el año pasado y que nos encantó, hemos vuelto, no en plan turístico, sino a buscar una playa tranquila donde descansar dos semanas antes de la vuelta a París y del viaje a Buenos Aires”.

Tranquilas eran aínda estas longas dunas que xa viran fracasar, trinta anos atrás, o primeiro intento de convertelas no gran balneario de Galicia da man doutro emigrante na Arxentina que lle impuxera o sonoro nome de Praia América.

Naquel 1957, cando Cortázar e a súa muller baixaron do tranvía, o apeadoiro conservaba o nome orixinal da praia, Lourido, cunhas letras en relevo sobre a parede da marquesiña que resistirían aínda catro décadas máis. Fronte a aquela diminuta caseta levantábase o hotel no que se albergarían, o Miramar, un dos dous únicos aloxamentos existentes en toda a praia e que cincuenta anos despois continúa aberto ao pé da estrada na que se transformarían nuns poucos anos as vías do tranvía.

No Miramar foi onde deixou constancia o arxentino dos olores, as cores e as sensacións que lle causaron as paisaxes do Val Miñor: “Lourido es un sitio precioso al sur de Vigo. Se llega en tranvía, hay un hotel donde nos adoran porque desde el patrón hasta el cocinero todos han trabajado alguna vez en la Argentina (ramo: restaurantes, parrillas y bares)”. Así o confirmará cincuenta anos despois Darío, fillo e neto dos fundadores do hotel. O seu avó, emigrado na Arxentina primeiro e en Nova York despois, fixera cartos abondo para volver á súa terra e levantar unha pequena hospedaxe a carón da praia. Co tempo iría medrando en habitacións e andares, pero cando a parella formada por Julio e Aurora se aloxaba alí aínda era un modesto establecemento que se esforzaba en prestar todos os servizos que puidesen necesitar os escasos turistas, desde venderlles o billete para o tranvía até buscar un médico.

"LOURIDO ES UN SITIO PRECIOSO AL SUR DE VIGO. SE LLEGA EN TRANVÍA Y HAY UN HOTEL DONDE TODOS NOS ADORAN

Montelourido

A poucos metros do hotel estaba o lugar que asombraría a Cortázar e que o levaría a escribir, como se coñecese a Pondal, sobre piñeiros axitados polo vento ao bordo do mar de Galicia. Era no extremo sur da praia, sobre unha pequena península, onde un denso piñeiral atraía unha e outra veza atención do arxentino, que deixaría constancia das súas impresións nun bo número de fotografías. “Este era uno de nuestros paseos preferidos; desde lo alto del monte se veía el mar”, anota tras unha imaxe na que se lle ve camiñando cara a cámara entre os piñeiros, coas mans nos petos e en mangas de camisa, abrigado cun lixeiro chaleque. Véselle relaxado, con poucas preocupacións máis que conseguir que a súa dona tirase boas fotos: “Pinares en Lourido. El olor de los pinos era maravilloso. Yo tengo la boca abierta para avisarle a Aurora que saque la foto antes de que yo quede desenfocado”. As imaxes, cun ton case *naïf*, de andar por casa, sucédense: el con pucha apoiado nun piñeiro, ela sentada entre as árbores, logo deitada no medio do millo e coa fortaleza de Baiona ao fondo, cun pano na cabeza e os montes do Galiñeiro no horizonte, apoiada nun cruceiro... Pero non son paseos distraídos. A parella interésase polo que contempla, pregunta polo que ve e tira fotos dos seus achados para os amigos: “No consigo recordar cómo se llama en gallego ese tipo de hórreo.

E habrá cronopios no Val Miñor? - A viaxe de Julio Cortázar ao Val Miñor

Escrito por David Reínero | Iago Martínez

Xoves, 28 Agosto 2014 02:56

Los del hotel me dijeron que le llaman canizo, pero yo creo que el nombre es otro”, estráñase Cortázar noutra foto ante unha palabra tan miñorana.

As súas excursións, aínda que curtas, son numerosas. Nas fotos tamén se lles ve aos dous na Ramallosa, sentados ao solpor nunha ponte “medieval” sobre o río Miñor, xunto ao peto de ánimas que hai aínda hoxe medio, do que di que “es uno de los calvarios más lindos que encontramos en nuestras excursiones”. Alí, sobre a ponte, “Aurora se broncea como una walkiria”. “Creo que la metáfora se me ocurre”, escribe, “porque el hotel está henchido de robustos y aburridos alemanes... todos los cuales leen, en versión germánica, *Gone With the Wind* . Y no está mal, porque el viento es el gran tema de esta región”.

O clima, nesta praia aberta ao Atlántico, marca o ritmo diario dos veciños, xa teñan que facerse á mar ou decidir o momento da semente e a colleita.

"NO CONSIGO RECORDAR CÓMO SE LLAMA EN GALLEGO ESE TIPO DE HÓRREO. ME DIJERON QUE LE LLAMAN CANIZO

Camiño guiado

E habrá cronopios no Val Miñor? - A viaxe de Julio Cortázar ao Val Miñor

Escrito por David Reiner | Iago Martínez
Xoves, 28 Agosto 2014 02:56

[Figura: Iñazón de Scriba 2007](#) // [Suplemento Cultural da revista Espinaca 2013](#)